

זימן, גנריק (הנאק) (1910-1987)

(Genrikas Zimanas). מנהיג קומוניסטי בליטה, מפקד פרטיזנים, עיתונאי ומדען יהודי. ז' נולד למשפחת בעלי אחוזה יהודים בדרום ליטה. בעת היותו מורה לליטאית בבתי-ספר תיכוניים יהודיים באוקמרגה (Ukmerge) סיים לימודי ביולוגיה באוניברסיטת קובנה. ב-1932 החל ז' בפעילות קומוניסטית וב-1934 מונה לאחראי מטעם המפלגה על הוצאת פרסומים מחתרתיים בשפות שונות. לאחר סיפוח ליטה לברית-המועצות בקיץ 1940 ניהל ז' את הסובייטיזציה של המיגזר התרבותי, ומלא תפקיד ניכר בחיסול המוסדות הציוניים והעבריים.

עם פלישת הנאצים לליטה ביוני 1941 ברח ז' לפנים ברית-המועצות. ממוסקוה ניהל תעמולה אנטי-נאצית מטעם הממשלה הליטאית-הסובייטית, בנובמבר 1942 נתמנה לממלא-מקום ראש מטה תנועת הפרטיזנים הליטאית, וכעבור כחצי שנה הוצנח, וכינוי 'יורגיס' (Jurgis), באיזור שבשליטת הפרטיזנים בבילורוסיה, סמוך לגבול ליטה. באוקטובר 1943 הגיע ז' ליערות רודניקי (Rudninkai) שבדרום ליטה (ראה פרטיזנים), ושם פיקד על חטיבת הפרטיזנים שכללה גם יחידות של לוחמים מגטאות וילנה וקובנה. יחסו לקיום יחידות פרטיזנים יהודיות היה בדרך-כלל שלילי, וזאת בהתאם למדיניות הלאומית של תנועת הפרטיזנים הסובייטית.

אחרי המלחמה המשיך ז' לפעול במפלגה הקומוניסטית ובמוסדות הממלכתיים בליטה הסובייטית, ומלא תפקידים בכירים בוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית ובסובייט העליון של ליטה. בשנים 1945-1970 היה ז' גם העורך הראשי של היומן המפלגתי 'טיסה' (Tiesa) (ואחרי-כן עורך הביטאון האידיאולוגי של המפלגה 'קומוניסטאס' (Kommunistas)). כול אותן שנים, עד סמוך ליום מותו, פירסם מאות מאמרים בענייני תרבות ומדיניות, ובהם מאמרי ביקורת חריפה נגד התנועה הציונית ועמדתה בתקופת השואה ולאחריה.